

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúcej potreby trhu práce
3. Prijímateľ	SOŠ dopravná, Rosinská cesta 2, Žilina
4. Názov projektu	Prepojenie teórie s praxou – kvalitné vzdelávanie
5. Kód projektu ITMS2014+	312011ABU4
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti – prierezové témy.
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Zuzana Mišíková
8. Školský polrok	01.09.2022-31.01.2023
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	www.sosdza.sk

10.

Úvod

Čitateľská gramotnosť

- patrí medzi základné kompetencie, dôležité pre rozvoj ďalších kľúčových kompetencií,
- predstavuje porozumenie, aplikáciu, posudzovanie textov za účelom dosiahnutia cieľov jedinca, rozšírenia jeho znalostí a potenciálu.

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti – prierezové témy bude vytvorený pedagogickými zamestnancami, ktorí zastupujú vzdelávacie oblasti platného ISCED 3A, 3C ako napr.: matematika a práca s informáciami, jazyk a komunikácia, človek a príroda, človek a spoločnosť a tiež pedagogickými zamestnancami vyučujúcimi odborné predmety.

Klub bude fungovať počas školských rokov, od septembra 2020 do januára 2023 (spolu 25 mesiacov) a jeho udržateľnosť vychádza z koncepcie nového modelu SOŠ v Systéme duálneho vzdelávania, ktorého súčasťou sú „riešiteľské rady“ tímov pre predmetné vzdelávacie oblasti.

Spôsob organizácie: stretnutia 2 krát do mesiaca. Dĺžka jedného stretnutia: 3 hodiny.

Varianta klubu: pedagogický klub s výstupmi.

Zameranie pedagogického klubu:

Pedagogický klub sa zameriava na rozvoj čitateľskej gramotnosti v rámci vzdelávacích oblastí, ako prierezovej témy.

Cieľom realizácie aktivít pedagogického klubu je zvýšenie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov pre ďalšie zvyšovanie úrovne čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov naprieč vzdelávaním.

Čitateľská gramotnosť je dôležitou schopnosťou žiaka a nevyhnutným predpokladom pre ďalší osobnostný a profesijný rast žiaka.

Žiak s primeranou úrovňou čitateľskej gramotnosti dokáže:

- Hľadať súvislosti medzi javmi,
- Pýtať sa a hľadať odpovede,
- Vytvárať vizuálne a iné, zmyslové predstavy (myslieť abstraktne),

- Vytvárať hodnotiace posúdenia,
- Identifikovať najdôležitejšie myšlienky v texte (kriticky myslieť),
- Vytvárať syntézu poznania.

Čitateľská gramotnosť ako prierezová téma naprieč vzdelávacími oblasťami SOŠ je dôležitým faktorom dosiahnutia primeranej úrovne deskriptorov príslušnej kvalifikácie, ktorú stredná odborná škola zastrešuje poskytovaním študijných / učebných odborov a ich odborným zameraním. Úspešná implementácia prvkov systému duálneho vzdelávania je v úzkom spojení s dosiahnutím primeranej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov (deskriptory: samostatnosť, samostatná práca žiaka, porozumenie textu, schopnosť prijať zodpovednosť za svoju prácu, vytvoriť analýzu textu, syntézu údajov, práca s nesúvislým textom, primerane rozvinuté sociálne kompetencie).

V rámci činnosti pedagogického klubu sa chceme zaoberať najefektívnejšími metódami a stratégiami pre rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia. Čitateľská gramotnosť má dve hlavné línie: základnú a kritickú. Základná zahŕňa znalosti, schopnosti, postoje uplatňované pri výbere textu a samotné čítanie s porozumením. Kritická čitateľská gramotnosť zahŕňa znalosti, schopnosti a postoje pri hodnotení informácií v texte s ohľadom na jeho obsahovú a formálnu stránku (napr. argumentácia), posudzovanie obsahu textu porovnávaním s vlastnými skúsenosťami, spôsob čítania a stratégia práce s textom. Obe zložky sú neoddeliteľné a vzhľadom ku komplexným potrebám spoločnosti a trhu práce sú pre absolventov SOŠ nevyhnutné.

Dalšie činnosti, ktoré sú realizované v rámci pedagogického klubu:

- Tvorba Best Practice,
- Prieskumno-analytická a tvorivá činnosť týkajúca sa výchovy a vzdelávania a vedúca k zlepšeniu a identifikácii OPS,
- Výmena skúseností pri aplikácii moderných vyučovacích metód,
- Výmena skúseností v oblasti medzi-predmetových vzťahov,
- Tvorba inovatívnych didaktických materiálov,
- Diskusné posedia a štúdium odbornej literatúry,

Identifikovanie problémov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov a možné riešenia.

Stručná anotácia

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti – prierezové témy sa zaoberal nasledujúcimi témami: Práca s odbornou literatúrou, analytická činnosť, inovatívne didaktické materiály, dobrá prax.

Kľúčové slová

Čitateľská gramotnosť, zvyšovanie úrovne kľúčovej kompetencie, inovatívne metódy, organizačné formy, zdieľanie skúseností.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Zámerom nášho výstupu je popísať aktivity zrealizované učiteľmi, členmi pedagogického klubu na zasadnutiach pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti- prierezové témy.

Priblíženie témy:

Čítanie s porozumením by malo byť súčasťou väčšiny vyučovacích hodín v rámci rôznych predmetov avzdelávacích oblastí. Na to, aby sa tento cieľ naplnil, je potrebné, aby učitelia všetkých predmetov mali dostatočné kompetencie na realizáciu tohto zámeru. Poznať základné teoretické východiská z oblasti čitateľskej gramotnosti by nemal len učiteľ, ale aj žiak, ktorý by mal byť v centre vyučovacieho procesu inovatívneho vzdelávacieho prostredia. Čitateľská gramotnosť - schopnosť porozumieť a používať také písomné jazykové formy, ktoré sú vyžadované spoločnosťou a oceňované individuom je dôležitou súčasťou všetkých dokumentov a odborných publikácií, ktoré sa venujú tejto problematike. Prostredníctvom zasadnutí pedagogického klubu sme si zdieľali dobrú prax, analyzovali rôzne didaktické materiály a didaktické situácie, čo významne prispieva k celkovej podpore čitateľskej gramotnosti a kritickej práce s textom.

Jadro:**Popis témy/problém****Problém:**

Porozumenie textu, hlavne učebného textu, je dôležitou podmienkou, vstupu žiaka do procesu vzdelávania. Učenie nie je zmysluplné a nie je efektívne, keď v ňom chýba porozumenie a kritické vyhodnocovanie získaných informácií. Bez porozumenia žije človek v nevedomosti a znižuje sa miera jeho samostatnosti. Keďže text prináša nové informácie, núti žiaka myslieť, uvažovať, formuluje jeho hodnoty a ovplyvňuje postoje k svetu. Súčasná moderná doba vyžaduje, aby absolventi škôl neboli len nabití teoretickými vedomosťami, nepraktickými polyhistormi, ale aby dokázali riešiť problémy vyplývajúce z pracovného pomeru, zo situácie reálneho života. Dnešný absolvent by mal vedieť efektívne komunikovať, pracovať v tíme. Mal by mať v sebe potenciál stať sa všestrannou harmonickou osobnosťou, ktorá je schopná pružne reagovať nielen na súčasné výzvy, ale aj systematicky pripravená na výzvy, ktoré dnešná globálne sa rozvíjajúca spoločnosť ešte len predpokladá. Absolvent modernej transformovanej školy by mal efektívne participovať na sociálnom a ekonomickom vývoji svojej krajiny.

Záver:**Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov**

Čítanie a čitateľská gramotnosť tvoria v dnešnej spoločnosti 4.0 nevyhnutný predpoklad na rozvíjanie kľúčových kompetencií, predovšetkým kompetencie k učeniu sa, a čoraz viac sa využívajú ako nástroj na dosiahnutie ďalších cieľov v pracovnom i osobnom živote.

Zvlášť v dobe moderných informačných technológií ostáva čítanie základnou stratégiou nadobúdania vedomostí, odborných znalostí, rozširovania a prehľbovania poznatkovej bázy žiaka, ale aj získavania rozličných praktických a profesijných zručností.

V rámci diskusie sme sa zhodli, že je to práve škola, ktorá má veľký potenciál pri utváraní čitateľských návykov. Ak sa venujeme vytváraniu čitateľských návykov – rozprávaním či analýzou odbornej dokumentácie – potom sa to jednoznačne pozitívne odráža na miere čítania u týchto žiakov všeobecne.

Je preto potrebné neustále podporovať čitateľské návyky aj na strednej škole, keďže okrem praktickej využiteľnosti majú tieto aktivity vplyv aj na ďalšie vzdelávanie žiaka a potenciál, ktorý čítanie môže v sledovanej oblasti mať.

Čitateľské zručnosti žiakov, ich rozvoj aj zhodnotenie v škole, je jednou z oblastí, kde by sa výučba mala otvoriť obojsmernej komunikácii medzi žiakmi a učiteľmi, pri ktorej žiaci do školy tiež vnášajú svoje poznatky, skúsenosti a zážitky.

Odporúčame nasledujúci zoznam cieľov, na ktorých dosiahnutie by sa učitelia mali pri výučbe čitateľskej gramotnosti zamerať:

- žiaci čítajú aktívne, premýšľajú pri tom, kombinujú rôzne postupy vedúce k čo najlepšiemu porozumeniu;
- čítajú s jasným cieľom a neustále sledujú a posudzujú, či text daným cieľom vyhovuje;
- zvyčajne si text prehliadnu skôr, než sa doň pustia, všímajú si štruktúru textu a hľadajú tie miesta, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou naplnia účel, s ktorým sa do čítania

púšťajú;

- v priebehu čítania dobrí čitatelia často predvídajú, čo asi bude ďalej;
- čítajú výberovo a neustále robia rozhodnutia o spôsobe čítania – čo budú čítať pozorne a pomaly, čo prečítajú rýchlo, čo nebudú čítať, čo prečítajú znovu;
- budujú si význam textu, ten neustále podrobujú kontrole a upresňujú ho, kladú si otázky v priebehu čítania;
- snažia sa odhaliť význam neznámych slov a pojmov, na ktoré v texte narazia, a poradia si s nezrovnalosťami a prekážkami v texte;
- vychádzajú z doterajších vedomostí a skúseností, porovnávajú s nimi čítaný text,

prepájajú text s tým, čo už vedeli skôr;

- premýšľajú o autoroch textov, ich štýle, východiskách, zámeroch, historických okolnostiach;

- hodnotia kvalitu textu, posudzujú jeho hodnotu a reagujú na text rôznymi spôsobmi, ako racionálne, tak emocionálne;

- rôzne typy textov čítajú rôznym spôsobom;

- pri čítaní beletrie vedia použiť empatiu

- pri čítaní vecného textu často zhrňajú a upresňujú svoje zhrnutie.

Odporúčame implementovať situačné vyučovanie.

Situačné vyučovanie sa vo všeobecnosti definuje ako taký vyučovací spôsob (prístup), ktorý zakotvuje tréning kompetencií do reálnych situácií. Tieto situácie umožňujú žiakovi učivo pochopiť, prakticky s ním pracovať a aplikovať ho.

Situačné vyučovanie vnímame ako skvelý doplnok teoretického vyučovania, v ktorom sa často objavuje práve technická dokumentácia. Inak povedané odporúčame, aby žiaci vždy pracovali na praktickom probléme a práve pri riešení daného problému konzultovali technickú dokumentáciu, teda v reálnom čase pri riešení zadania.

Teoretické vyučovanie vie byť abstraktné, odtrhnuté od reálneho života. Preto mu chýbajú mnohé kognitívne, interakčné, motivačné a ďalšie charakteristiky, ktoré naopak ponúka situačné vyučovanie. Podľa nášho názoru čisto teoretické vyučovanie nedosahuje svoj cieľ naučiť žiaka podstatné množstvo užitočných informácií.

Pri teoretickom vyučovaní sa žiaci síce naučia učivo, ale nespoznajú rôzne podmienky, za ktorých sa dá použiť, a často ani rôzne spôsoby použitia. Ich učenie je ploché a málo aplikabilné.

V situačnom vyučovaní sa používajú reálne situácie a zmysluplné úlohy, podobné úlohám, ktoré prevládajú v bežnom živote človeka. Jednoduchou povedané, situačné vyučovanie spája školu s reálnym životom. Vzhľadom na uvedené vlastnosti sa s ním viažu aj ďalšie prívlastky ako napr. autentické vyučovanie a realistické vyučovanie.

- situačná kognícia:

Je to teória, ktorá tvrdí, že ideálny spôsob učenia je v spojení prirodzenej situácie a kognície. Situácia si vyžaduje, aby žiak hlavne konal, aktívne pracoval. Človek sa ľahšie učí z praktickej situácie ako z úlohy, ktorá je dekomponovaná, fragmentárna a nesituačná. Preto napríklad pri čítaní technickej dokumentácie výrazne odporúčame aby žiak mal po ruke praktickú maketu a pokračoval krok za krokom, napríklad v zmysle reverse-engineeringu.

Podstatne vyšší stupeň situatívnosti predstavujú ale aj modelové situácie, ktoré sa tiež dajú využiť pri rozvoji čítania s porozumením. Tu už nejde o vzájomne izolované, malé úlohy, ale o koherentný celok zaberajúci väčšiu plochu vyučovania, pričom žiaci konajú, ako keby boli aktérmi v reálnej situácii. Ide o napodobňovanie reálnych situácií. Cieľ úlohy, materiál, ktorý je k dispozícii, i vykonávané činnosti čo najvernejšie kopírujú reálnu situáciu. Väčšina ďalších dôležitých atribútov situačného vyučovania je prítomná – je tu problém, ktorý vychádza z potrieb žiaka, existuje kooperatívna činnosť a skupinová práca, žiaci zastávajú viaceré roly atď.

V rámci zdieľania Best Practice

Uvádzame výber z ukážok aktivít, ktoré sa nám osvedčili pri rozvoji kritického myslenia v rámci pedagogického procesu:

1. aktivita: Uvažuj – obráť sa k partnerovi – vymeňte si názory

1. Predložíme žiakom otázku, problém alebo odborný text

2. Nenecháme im čas na premyslenie odpovede

3. Vyzveme ich, nech so susedom diskutujú o svojich odpovediach – vymenia si názory.

Táto jednoduchá technika sa môže použiť takmer vo všetkých vyučovacích predmetoch. Má dobré využitie pred výkladom učiva.

2. aktivita: Zhrň – obráť sa k partnerovi – vymeňte si názory

Požiadame žiakov, aby uvažovali o článku, ktorý už čítali. Ich úlohou je zhrnúť článok do 2 – 3 viet. Keď to urobia, obrátia sa k partnerovi a porovnajú svoje výroky, prediskutujú podobné a rozdielne vlastnosti, alebo spolu vytvoria jeden súhrn. Každá časť aktivity by mala trvať 2 – 3 minúty.

Táto jednoduchá párová aktivita je rozšírením predchádzajúcej a môže sa použiť po vysvetlení učiva, po čítaní alebo diskusii o téme.

3. aktivita: Formuluj – vymenť si názory – počúvaj – rozoberaj
Partneri najprv individuálne formulujú odpovede, porovnávajú ich a počúvajú sa. Potom spolu v diskusii a rozbere vytvoria novú odpoveď alebo nové hľadisko. Táto aktivita angažuje žiakov do rozvoja myslenia.
4. aktivita: Kreslenie vo dvojiciach
Jeden z dvojice nakreslí obrázok, popíše ho druhému, ten sa pokúsi nakresliť ho podľa popisu.
5. aktivita: Spoločné čítanie
Partneri vytvoria spoločne nejaký text (správu, báseň, poviedku). Potom ho predčítavajú navzájom sebe alebo ostatným.
6. aktivita: Karikatúry, kreslené vtipy
Partneri technikou brainstormingu (voľných nápadov) navrhujú témy. Jeden z partnerov kreslí, druhý pripája text.

Stratégie podporujúce metakogníciu:

1. aktivita: Prečo pracovať v skupine?
So žiakmi navrhujeme dôvody, prečo pracovať v skupine.
2. aktivita: Aké majú byť pravidlá?
Požiadame deti v skupinách, aby vymysleli niekoľko pravidiel pre spoločnú prácu. Keď sa na nich deti dohodnú, môžu s nimi zoznámiť ostatných formou plagátu, vyvesením na nástenke.
3. aktivita: Dokážete predviesť skupinový výtvor?
Požiadame žiakov, aby si naplánovali výrobu diela, ku ktorému by prispel každý člen skupiny môže to byť text, projekt, hudobné vystúpenie, pohybové vystúpenie, výrobok a pod.
4. aktivita: Prežili by ste ako skupina na pustom ostrove?
Skupiny si predstavia, že stroskotali na pustom ostrove. Čo by potrebovali k prežitiu? Čím by mohol prispievať každý člen skupiny, aby pomohol ostatným prežiť? Čo by bolo potrebné urobiť? Ako by si členovia skupiny tieto úlohy podelili?
5. aktivita: Dokáže vaša skupina navrhnúť riešenie problémov?
Skupiny uvažujú o predloženej problematike. Majú ho prediskutovať a pokúsiť sa dohodnúť na spoločnom návrhu, ako ho riešiť.

Odporúčame vnímať čitateľskú gramotnosť v širších rámcoch:

Čitateľská gramotnosť je v odbornej literatúre jedným z cieľov školského výchovno-vzdelávacieho procesu. Chápe sa ako spôsobilosť porozumieť písanému textu, používať písaný text a premýšľať o ňom. Je predpokladom rozvíjania čitateľských vedomostí a potenciálu, ktorý umožní aktívne sa zapojiť do života v spoločnosti. Spája sa s funkčným charakterom čítania s cieľom rýchlo získavať a efektívne spracovať informácie.

Definovanie inovatívnych pojmov

Kultúrne a čitateľské kompetencie

Čitateľská gramotnosť sa prelína s ďalšími oblasťami gramotnosti (prírodovedná, matematická, informačná, sociálna a ďalšie), preto je jej rozvoj veľmi dôležitý pri osvojovaní zručností, rozvíjaní schopností a pri získavaní vedomostí v ďalších vzdelávacích oblastiach. Dosahuje sa inými metódami a prostriedkami ako kultúra čítania.

Čítanie s porozumením

Čítanie s porozumením je zručnosť, ktorú človek dosahuje pri nadobúdaní čitateľskej gramotnosti. Spája sa s procesom čítania. Je to schopnosť aktívne čítať a prijímať, vyhodnocovať a interpretovať informácie z rozličných oblastí života, orientovať sa vo významových kontextoch a funkčne ich prepájať.

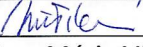
Kultúra čítania

Je jedným z cieľov kultúrno-výchovného pôsobenia. Prejavuje sa záujmom o literárne kultúrne dedičstvo, kultúrne dianie, o čítanie krásnej literatúry a schopnosťou aktívne čítať umelecké literárne dielo, porozumieť mu ako umeleckému odkazu, vnímať ho v literárnom kontexte i v širšom

kultúrnom, spoločenskom i historickom kontexte. Kultúra čítania by sa mala prejavovať aj záujmom o pestovanie kultúry jazyka.

Kultivované čítanie

Je schopnosť aktívne čítať umelecké literárne dielo z myšlienkovvej i formálnej stránky, orientovať sa v rôznych literárnych žánroch, štýloch a druhoch, vnímať ich funkčnosť pri vytváraní umeleckej výpovede, rozumieť umeleckému a symbolickému jazyku. Je to tiež schopnosť vlastnej identifikácie človeka voči literárnemu dielu a spájanie literárneho diela s procesmi, ktoré súvisia s vnútorným reflektovaním vlastnej životnej a spoločenskej reality a rozširovaním osobnej skúsenostnej a zážitkovej bázy prostredníctvom čítania literárnych diel. Súvisí s rozvíjaním schopnosti zamýšľať sa, hlbšie uvažovať, rozjímať.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Zuzana Mišíková
12. Dátum	01.02.2023
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Mária Vítová, PhD., MBA
15. Dátum	02.02.2023
16. Podpis	